

מדריך לחוק לצמצום השימוש במזומן במגוון שפות

אתם בעלי עסק ומקבלים תשלומים במזומן? אתם אנשים פרטיים וקיבלתם שירות מעורכי דין או מרואי חשבון ושילמתם עליו ב'צ'קים? מדריך זה מסביר את החוק לצמצום השימוש במזומן, מפרט את הענישה המוטלת על מי שעוברים עליו, ומרחיב על הוראות החוק לקהל הרחב - אנשים פרטיים, עוסקים, תיירים, רכשי זכויות במקרקעין ועוד.

1. מבוא
2. הגדרות מרכזיות בחוק
3. הבהרות וחריגים לחישוב "מחיר העסקה"
4. הוראות החוק לגבי עוסקים (במסגרת העסק שלהם)
5. הוראות החוק לגבי עורך דין ורואה חשבון. במסגרת מתן שירות עסקי ללקוחות
6. הוראות החוק לגבי אנשים פרטיים:
7. הוראות החוק לגבי תיירים
8. ענישה למי שיעברו על החוק
9. הוראות החוק לגבי מעשה מרמה
10. הוראות החוק לגבי מי שרכשים זכויות במקרקעין
11. תחולת החוק החל מיום ה-1.1.2019
12. הוראות מעבר לגבי ענישה
13. הוראות מעבר למי שעוסקים במתן אשראי ללא ריבית (גמ"ח)
14. הוראות מעבר לגבי תושבי יהודה, שומרון ועזה

1. מבוא

החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018 ("החוק"), אשר במרץ 2018 ומטרתו להפחית את ההון השחור ולסייע במאבק בפעילות פלילית, כולל פשיעה חמורה, העלמות מס, הלבנת הון ומימון טרור. החוק קובע הגבלות על שימוש במזומן וב'צ'קים.

2. הגדרות מרכזיות בחוק

ההגדרות מפורטות ב**סעיף 1 לחוק**, ויש לפרש כל מושג המופיע בחוק, לפי הגדרתו בסעיף זה. לפניכם הגדרות מרכזיות בחוק. לחלקן גם הבהרות ודוגמאות:

- **"עסקה":**
    - מכירה או קנייה של נכס.
    - מתן שירות או קבלתו.
  - **"מחיר העסקה"** - התמורה שהצדדים לעסקה הסכימו עליה בעבור הנכס או השירות, כולל:
    - מס ערך מוסף.
    - מס קנייה ובלו.
    - הוצאות הנלוות לעסקה, שסוכמו עם מוכרי הנכס או עם נותני השירות.
- לדוגמה: עסקה לרכישת מטבח - מחיר המטבח 50,000 ₪ + הרכבה 2,000 ₪ + הובלה 1,000 ₪. מחיר העסקה הוא: 53,000 ₪ + מע"מ.

3. הבהרות וחריגים לחישוב "מחיר העסקה"

- בעסקה לרכישת **מספר מוצרים** באותו הזמן: מחיר העסקה יהיה המחיר של כל המוצרים יחד.
- בעסקה בה יש מספר צדדים לעסקה: מחיר העסקה יהיה של כל העסקה ולא יחולק בין הרוכשים או בין המוכרים ונותני השירות. * בעסקה **מתמשכת למתן שירות** (עסקה למתן שירות, שלא מוגבלת בזמן או בנושא): כל תשלום שנקבע בהסכם, ייחשב כעסקה נפרדת וכמחיר העסקה. לדוגמה: מנוי לחדר כושר, שאינו לזמן מוגבל, כל תשלום שנקבע במנוי הוא מחיר העסקה.
- בעסקה למתן שירות, המוגבלת בזמן או ניתנת לנושא מסוים, מחיר העסקה יהיה המחיר עליו סוכם עבור כל השירות שניתן. לדוגמה: עסקה בין סטודנט לבין אוניברסיטה למתן שירות לימודים שנתי, מחיר העסקה יהיה שכר הלימוד השנתי, ללא קשר בכמה תשלומים מדובר.
- בעסקת שכירות, כשהתמורה משולמת מפעם לפעם, כל תשלום שיש לשלם הוא מחיר העסקה. לדוגמה: בחוזה שכירות שבו נקבע, כי יש לשלם תשלום חודשי של 10,000 ₪. מחיר העסקה הוא 10,000 ₪.
- בעסקה שהנושא שלה הוא מזומן - הפקדה, משיכה, העברה או המרה של מזומן, מחיר העסקה יהיה רק מרכיב העמלה ולא עצם ההפקדה, המשיכה או אחר.
- **"עוסקים"** - מי שמוכרים נכס או נותנים שירות במהלך עסקיהם, כולל מוסד ללא כוונת רווח (מלכ"ר).
- **"אדם שאינו עוסק"** - כולל עוסקים, שלא במסגרת העסק שלהם.

4. הוראות החוק לגבי עוסקים (במסגרת העסק שלהם)

- עוסקים המבצעים פעולה של: עסקה או הלוואה או תרומה - עד לסכום של 11,000 ₪, אינם מוגבלים לגבי קבלה או תשלום באמצעות מזומן.
- בעסקה או הלוואה או תרומה מעל סכום זה, העוסקים יכולים לשלם או לקבל במזומן - רק עד 10% ממחיר העסקה או 11,000 ₪, לפי הנמוך בהם.
- **לתשומת ליבכם:** ההגבלה על הלוואות לא חלה על הלוואות הניתנות על-ידי הגופים הפיננסיים המפוקחים הבאים:
  - תאגיד בנקאי.
  - בנק הדואר.
  - בעלי רישיון למתן אשראי.
  - בעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, העוסק בניכיון שקים, שטרי חליפין ושטרי חוב.
  - בעלי רישיון למתן שירות בכס פיננסי.
  - מוסד לגמילות חסדים.
- עוסקים המבצעים עסקת מכירה לתיירים (כהגדרתם ב**סעיף 1 לחוק**) עד לסכום של 55,000 ₪, אינם מוגבלים לגבי קבלת תשלום באמצעות מזומן מהתיירים.
- בעסקה מעל סכום זה, העוסקים יכולים לקבל במזומן מהתיירים רק עד 10% ממחיר העסקה או 55,000 ₪, לפי הנמוך בהם.
- עוסקים המשלמים או מקבלים **שכר עבודה** עד לסכום של 11,000 ₪, אינם מוגבלים לגבי קבלה או תשלום באמצעות מזומן. כששכר העבודה גבוה מסכום זה, אסור לעוסקים לשלם או לקבל במזומן, החל מהשקל הראשון.
- עוסקים הנותנים או מקבלים **מתנה** עד לסכום של 50,000 ₪, אינם מוגבלים לגבי נתינה או קבלה באמצעות מזומן.
- במתנה מעל סכום זה, העוסקים יכולים לתת או לקבל במזומן, רק עד 10% מסכום המתנה או 50,000 ₪, לפי הנמוך בהם.
- עוסקים יקבלו או ייתנו **צ'ק** בכל סכום, רק כששם מקבלי התשלום כתוב על הצ'ק, כלומר אסור לקבל או לתת צ'ק "פתוח" - צ'ק שלא כתוב עליו שם מקבל התשלום בצ'ק כנפרד (בצ'ק שניתן בפעם הראשונה) או כנסב (בצ'ק מוסב). ההגבלות הן על צ'ק עבור: עסקה, שכר עבודה, תרומה, הלוואה, מתנה.
- עוסקים **יסבו** צ'ק לפקודת מישהו אחר או יקבלו צ'ק מוסב. בכל סכום, רק אם שמם ומספר תעודת הזהות של המסבים כתובים בגב הצ'ק. כלומר עוסקים יסבו צ'ק או יקבלו צ'ק מוסב רק אם בגב הצ'ק כתוב שם ומספר הזהות של המסב ושם הנסב.
- עוסקים **יתעדו את אמצעי התשלום או התקבול**, שבאמצעותם שילמו תשלום או יקבלו תקבול.
- תיעוד מתאים הוא לפי הפירוט הבא:

- **תיעוד תקבולים:** יש לפרט את אמצעי התקבול בקבלה (או בחשבונית מס קבלה). לדוגמה: עוסקים שקיבלו תקבול של 50,000 ₪, באמצעות: 5,000 ₪ במזומן ו-45,000 ₪ בצ'ק. תיעוד מתאים יחשב אם העוסקים יצינו בקבלה את אמצעי התשלום: 5,000 ₪ במזומן, 45,000 ₪ בצ'ק שמספרו axa. שם הבנק yyy. מספר חשבון zzz.
- **תיעוד תשלומים:** שמירת הקבלה שקיבלו העוסקים, בה מפורטים אמצעי התשלום (תיעוד החוץ). אם אין פירוט בקבלה, יש לרשום את אמצעי התשלום בספר כרוך אחר.

5. הוראות החוק לגבי עורך דין ורואה חשבון, במסגרת מתן שירות עסקי ללקוחות

בנוסף על המופיע למעלה, קיימות הגבלות על עורך דין ועל רואה חשבון, במסגרת מתן שירות עסקי ללקוחות.
"שירות עסקי" - כל אחת מהפעולות הבאות:

- קנייה, מכירה או חכירה לדורות של מקרקעין.
- קנייה או מכירה של עסק.
- ניהול נכסי הלקוחות - כולל ניהול כספים, ניירות ערך, מקרקעין, וניהול חשבונות של לקוחות בתאגיד בנקאי, או באחד מהגופים המופיעים בפרטים 1-4 ו-6 לתוספת השלישית של חוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000.
- קבלה, החזקה או העברה של כספים, לצורך הקמה או ניהול של תאגיד.
- הקמה או ניהול של תאגיד, עסק או נאמנות לאחר.
- עורך דין או רואה חשבון אינו מוגבל **בקבלת תשלום באמצעות מזומן עבור שירות עסקי:**
  - בסך של עד 11,000 ₪ הניתן ללקוחות שהם עוסקים
  - בסך של עד 50,000 ₪ ללקוחות שהם אנשים פרטיים.
- בשירות עסקי מעל 11,000 ₪ לעוסקים, או 50,000 ₪ לאנשים פרטיים, לעורך דין או לרואה החשבון אסור לקבל תשלום באמצעות מזומן, החל מהשקל הראשון.

6. הוראות החוק לגבי אנשים פרטיים:

- **בעסקה בין שני אנשים פרטיים:**
  - עד לסכום של 50,000 ₪, אין לשניהם הגבלה על קבלה או תשלום באמצעות מזומן.
  - בעסקה מעל סכום זה, הם יכולים לשלם או לקבל תשלום באמצעות מזומן, רק עד 10% ממחיר העסקה או 50,000 ₪, לפי הנמוך בהם.
- **בעסקת רכישה מעוסקים:**
  - עד לסכום של 11,000 ₪, אין לאנשים פרטיים הגבלה על תשלום באמצעות מזומן לעוסקים.
  - מעל סכום זה, האנשים הפרטיים יכולים לשלם במזומן לעוסקים, רק עד 10% ממחיר העסקה או 11,000 ₪, לפי הנמוך בהם.
- **בעסקת מכירה לעוסקים:**
  - עד לסכום של 50,000 ₪, אין לאנשים פרטיים הגבלה על קבלת תשלום באמצעות מזומן מעוסקים.
  - מעל סכום זה, האנשים הפרטיים יכולים לקבל תשלום באמצעות מזומן, רק עד 10% ממחיר העסקה או 50,000 ₪, לפי הנמוך בהם.
- **אנשים פרטיים הנותנים או מקבלים הלוואה או תרומה:**
  - עד לסכום של 11,000 ₪, אינם מוגבלים לגבי נתינת או קבלת תשלום באמצעות מזומן.
  - בהלוואה או בתרומה מעל סכום זה, האנשים הפרטיים יכולים לתת או לקבל במזומן, רק עד 10% מסכום ההלוואה או התרומה או 11,000 ₪, לפי הנמוך בהם.
- **אנשים פרטיים המשלמים או מקבלים שכר עבודה:**
  - עד לסכום של 11,000 ₪, אינם מוגבלים לגבי קבלה או תשלום באמצעות מזומן.
  - כששכר העבודה גבוה מסכום זה, אסור לאנשים הפרטיים לשלם או לקבל במזומן, החל מהשקל הראשון.
- **אנשים פרטיים הנותנים או מקבלים מתנה:**
  - עד לסכום של 50,000 ₪, אינם מוגבלים לגבי נתינת או קבלה במזומן.
  - במתנה מעל סכום זה, האנשים הפרטיים יכולים לתת או לקבל במזומן, רק עד 10% מסכום המתנה או 50,000 ₪, לפי הנמוך בהם.
- **חריג:**
  - ההגבלות על השימוש במזומן לא חלות בין קרובי משפחה, חוץ מתשלום או תקבול במזומן מקרובי משפחה עבור שכר עבודה.
  - קרובי משפחה הם: בן זוג, הורה, הורה הורה, בן, בת, אח, אחות וילדיהם, נכד או נכדה ובני זוג של כל אחד מאלה, וכל אדם אחר שמפרנסים.
- **בצ'ק בין שני אנשים פרטיים:**
  - החוק מגביל רק לגבי צ'קים בסכום שמעל 5,000 ₪.
  - בצ'ק מעל סכום זה, שניהם יכולים לשלם או לקבל צ'ק, רק כששם מקבל הצ'ק כתוב בצ'ק כנפרע (בצ'ק שניתן בפעם הראשונה) או כנסב, מי שהעבירו את הצ'ק על שמו (בצ'ק מוסב).
- **בצ'ק שאנשים פרטיים נותנים לעוסקים:**
  - בכל סכום, אנשים פרטיים יתנו צ'ק לעוסקים, רק כששם העוסקים כתוב בצ'ק כנפרע (בצ'ק שניתן בפעם הראשונה) או כנסב, מי שהעבירו את הצ'ק על שמם (בצ'ק מוסב).
- **בצ'ק שאנשים פרטיים מקבלים מעוסקים:**
  - החוק מגביל לגבי צ'קים בסכום שמעל 5,000 ₪.
  - בצ'ק מעל סכום זה, האנשים הפרטיים יכולים לקבל צ'ק, רק כששם כתוב בצ'ק כמקבלים (בצ'ק שניתן בפעם הראשונה) או כנסב, מי שהעבירו את הצ'ק על שמם (בצ'ק מוסב).
- **הגבלות חלות על צ'קים עבור:** עסקה, שכר עבודה, תרומה, הלוואה, מתנה.
- **אנשים פרטיים:** יסבו צ'ק ויקבלו צ'ק מוסב, בכל סכום, רק אם שמם ומספר תעודת זהות של המסבים כתובים בצ'ק.

7. הוראות החוק לגבי תיירים

ההגבלות על תיירים (כהגדרתם [בסעיף 1 לחוק](#)), זהות להגבלות על אנשים פרטיים, חוץ מבעסקה בה תיירים רוכשים מעוסקים:

- עד לסכום של 55,000 ₪, תיירים אינם מוגבלים לגבי תשלום במזומן לעוסקים.
- בעסקה מעל סכום זה, התיירים יכולים לשלם במזומן לעוסקים, רק עד 10% ממחיר העסקה או 55,000 ₪, לפי הנמוך בהם.

8. ענישה למי שיעברו על החוק

הענישה לעוסקים היא עיצום כספי:

גובה העיצום הכספי נקבע לפי סכום ההפרה (העבירה על החוק).

סכום ההפרה הוא:

- הסכום שאסור היה לשלם במזומן.
- התשלום בצ'ק או התשלום בצ'ק המוסב לפקודת מישהו אחר, ללא הפרטים הנדרשים.
- התקבול או התשלום ללא התייעוד.
- אם סכום ההפרה הוא עד 25,000 ₪ - גובה העיצום הוא 15% מסכום ההפרה.
- אם סכום ההפרה מעל 25,000 ₪ ועד 50,000 ₪ - גובה העיצום הוא 20% מסכום ההפרה.
- אם סכום ההפרה מעל 50,000 ₪ - גובה העיצום הוא 30% מסכום ההפרה.

לדוגמה: מחיר העסקה הוא 30,000 ₪ ושולם סכום של 20,000 ₪ במזומן.

סכום ההפרה הוא 17,000 ₪ (20,000 (הסכום ששולם במזומן) פחות 3,000 (הנמוך מבין 11,000 - 30,000*10%))
 סכום העיצום הכספי הוא 2,550 ₪ (17,000*15%).

באתר רשות המסים מפורסם [סימולטור חוק המזומן](#), שנועד לסייע לעוסקים לתכנן את פעולותיהם ולמלא אחר הוראות החוק. הסימולטור הוא אנונימי (ללא ציון שמות) ומאפשר:

- לחשב את הסכום המרבי המותר לשלם או לקבל במזומן.
- לחשב את סכום ההפרה והענישה עבורה.

הפרה חוזרת - הפרה הנגרמת כשעוסקים מפריים את ההוראות החלות לגביהם יותר מפעם אחת. התנאים המצטברים לקיומה של הפרה חוזרת:

- הפרה של אותה הוראה בחוק.
- הוטל על המפר עיצום כספי עבור ההפרה הקודמת.
- ההפרה האחרונה בוצעה תוך שנתיים, מזו שקדמה לה.

הענישה על הפרה חוזרת - עיצום כספי בגובה ההפרה הקודמת, בנוסף לעיצום הכספי על ההפרה האחרונה.
קנס - הענישה החלה על אנשים פרטיים, רואה חשבון ועורך דין במסגרת מתן שירות עסקי, ותיירים.

גובה הקנס לאנשים פרטיים נקבע בדומה לקביעת גובה העיצום אצל עוסק.

9. הוראות החוק לגבי מעשה מרמה

מי שיבצעו מעשי מרמה, כולל אחד מהמעשים המפורטים לפניהם, במטרה להתחמק מאחד האיסורים לגבי השימוש במזומן, צפויים למאסר של 3 שנים:

- פיצול: עסקה, שכר עבודה, תרומה, הלוואה או מתנה.
- רישום פרטים כוזבים במסמך.

10. הוראות החוק לגבי מי שרוכשים זכויות במקרקעין

• רוכשי זכויות במקרקעין, החייבים בהגשת הצהרה לפי [סעיף 73 לחוק מיסוי מקרקעין \(שבח ורכישה\)](#), [התשכ"ג-1963](#), יהיו חייבים במסגרת הצהרתם, לסמן רק אחת משתי האפשרויות הבאות:

1. פרטי אמצעי התשלום, שבהם מועברת התמורה, ידועים לי.
  2. פרטי אמצעי התשלום אינם ידועים לי, במועד הגשת הצהרה זו.
- מילוי סעיף זה הוא חובה. ללא סימון זה, לא יונפק אישור מסים עבור העסקה.
  - לתשומת ליבכם: גם במקרה שהרוכשים לא העבירו עדיין את התשלומים בפועל, הם יוכלו לסמן את האפשרות הראשונה ולהצהיר על אמצעי התשלום בהם הם מתכוונים להעביר את התמורה למוכרים.
  - בבחירת האפשרות הראשונה:
    - יש לפרט את הסכום המתאים ליד כל אמצעי תשלום (מזומן, או העברה בנקאית, או צ'ק או אחר), כך שסך כל הסכומים יהיה תואם לשווי המכירה המלא בהצהרה.
    - תשלום באמצעות לקיחת משכנתה נחשב כתשלום בהעברה בנקאית.
    - אם במועד הצהרה בוצעו תשלומים (כולם או חלקם), יש לצרף את האישורים להצהרה, במערכת הדיווח של המייצגים בתפריט "שליחת מסמכים", תחת הכותרת "אסמכתאות חוק לצמצום השימוש במזומן".
  - בבחירת האפשרות השנייה:
    - ימלאו הרוכשים בהצהרתם את תאריך הקבלה הצפוי של המקרקעין.
    - הרוכשים יהיו חייבים להשלים את המידע לגבי אמצעי התשלום, עד תום שישה חודשים ממועד קבלת החזקה במקרקעין.
  - השלמת המידע, תיקון פרטי אמצעי התשלום ועדכון תאריך המסירה הצפוי, ייעשה ביישום "השלמת פרטי אמצעי התשלום" באתר רשות המסים (יישומי מיסוי מקרקעין).
  - יש לשמור את האישורים לביצוע התשלומים, ולהציגם על פי דרישה.

11. תחולת החוק החל מיום ה- 1.1.2019

תנאים לתוקף החוק:

- החוק לא יחול על הסכמי הלוואה שנחתמו לפני ה- 1.1.2019.
- החוק לא יחול על עסקאות שנחתמו לפני ה- 1.1.2019, חוץ מעסקאות מתמשכות לקבלת שירות או הסכם שכירות.

12. הוראות מעבר לגבי ענישה

עד ליום ה- 30.9.2019 לא יוטל עיצום כספי או קנס בגלל הפרה לפי החוק, אלא אם כן המפרים קיבלו התראה בכתב על ההפרה, וחזרו והפרו את אותה הוראה.

13. הוראות מעבר למי שעוסקים במתן אשראי ללא ריבית (גמ"ח)

- **גמ"חים** - מי שעוסקים במתן אשראי שאינו נושא ריבית ליחידים או לאחרים, שעוסקים במתן אשראי.
- דחיית ההגבלות על שימוש במזומן לגמ"חים, של מי שנותנים או מקבלים תרומה או מתנה במזומן, היא עד ל- 13.7.2022.

14. הוראות מעבר לגבי תושבי יהודה, שומרון ועזה

- החלת ההגבלות על שימוש במזומן, תדחה עד ל-1.1.2022 לגבי:
  - תושבי יהודה שומרון ועזה, שאינם אזרחים ישראלים.
  - אזרחים ישראלים שנותנים או מקבלים תשלום במזומן לתושבי יהודה שומרון ועזה, שאינם אזרחים ישראלים.
- אזרחים ישראלים חייבים לדווח לרשות לאיסור הלבנת הון, כשמתקיימים התנאים הבאים:
  - נתנו או קיבלו תשלום במזומן, מתושבי יהודה שומרון ועזה שאינם אזרחי ישראל.
  - התשלום או התקבול הוא בעבור: עסקה, שכר עבודה, תרומה, מתנה, או הלוואה, שסכומה עולה על 50,000 ש"ח.
- הדיווח יוגש לרשות לאיסור הלבנת הון, עד ה-15 בכל חודש באחת משתי דרכים:
  - **דיווח מקוון** - ניתן לבצע **באתר הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור**.
  - **דיווח ידני** - שיישלח לרשות לאיסור הלבנת הון באמצעות דואר רשום, לכתובת: הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור - קריית הממשלה, דרך מנחם בגין 125 (קומה 9), תיבת דואר 7330, תל אביב, מיקוד 6701201.
- ניתן לפנות לרשות לאיסור הלבנת הון בשאלות, באמצעות דואר אלקטרוני לפניות הציבור בכתובת: IMPA-INFO@justice.gov.il.

קבצים להורדה

החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח - 2018
סוג הקובץ: pdf משקל: Kb 327.73

מדריך לצמצום השימוש במזומן באנגלית - Guide to reducing the use of cash
סוג הקובץ: pdf משקל: Kb 539.34

מדריך לצמצום השימוש במזומן ברוסית - Руководство по сокращению использования наличных на русском языке
סוג הקובץ: pdf משקל: Kb 420.69

מדריך לצמצום השימוש במזומן בצרפתית - Guide pour réduire l'utilisation des espèces en français
סוג הקובץ: pdf משקל: Kb 237.41

דף זה עודכן לאחרונה בתאריך 25.11.2019

להורדת כל הקבצים

